

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşmasının tasdikına dair kanunun lâiyhası ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/559)

T. C.

Başvekkâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-2589, 6/1953

20 . IV . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşmasının tasdikına dair Dışişleri Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 . IV . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun ve esbabı mucibe lâiyhaları ilişikleriyle birlikte sunulmuştur.

Tasdik muamelesinin acelelikle ifasının temin buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başvekil

A. Menderes

Esbabı mucibe lâiyhası

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde imza edilmiş bulunan «Dostluk ve İş Birliği Andlaşması», üç memleketin mesul şahsiyetleri arasında kısa bir zaman içinde Belgrad'da tasarlanmış, metni Atina'da tesbit olunmuş ve Ankara'da imza edilmiştir.

Büyük Meclisin tasvip ve kabulüne arzolunan Andlaşmanın mahiyet ve şümülü aşağıda telhis olunmuştur :

1. Andlaşma, klasik dostluk muahedesinden daha ileri gittiği cihetle «Dostluk ve İş Birliği Andlaşması» olarak isimlendirilmiştir.

2. Andlaşmanın normal bir dostluk Andlaşmasına nazaran ileri olan hükümleri askerî mevzulara mütâallik olup mukaddemenin 5 nci ve 6 ncı fıkralarıyla 2 nci ve 3 ncü maddelerinde mündemiçtir.

3. 1 nci maddede derpiş edilen Dışişleri vekillerinin toplantılar yapmaları hususu da, şekil itibariyle, klasik dostluk muahedelerine göre biryenilik teşkil etmektedir.

4. Yukarıda zikredilen ileri hükümlerin, Andlaşmanın 8 ncı maddesinde tasrih edilen Türkiye ve Yunanistan'a mütâallik Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı ihtirazi kaydının ışığı altında mütâalâası lâzımdır.

5. Andlaşma, Türk - Yunan - Yugoslav dostluğuna ahdi bir ifade vermek ve bu üç Devletin aralarındaki iş birliğini genişletme kararlarını hukuki bir esasa bağlamak suretiyle hür memleketler camiasının en hassas bir noktasında kıymeti ve tesiri çok büyük bir varlık vücuda getirdiği gibi Türk - Yunan - Yugoslav iş birliğinin Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı çerçevesi içinde inkişaf etmesi suretiyle mezkûr teşkilâtın Balkanlardaki cephesinin, Yugoslavya'nın ilâvesiyle, mühim mikyasta kuvvetlenmesi imkânlarına yol açar mahiyettedir.

Görülüyor ki Andlaşma Türkiye'nin olduğu kadar sulhperver hür memleketlerin emniyetini de vikayeye mâtuftur.

6. Andlaşma, Birleşmiş Milletler Anayasasının heyeti umumiyesinin ruh ve lafzına tama-miyle uygun olup, Kuzey Atlântik Andlaşması gibi, korunma tedbirleri bakımından bu Anayasa-nın her memlekete meşru müdafaa hakkını tanıyan 51 nci maddesine istinat etmektedir.

7. Sulhu korumak, Emniyeti tesis etmek ve hüsnüniyetle ve hayırhahlıkla iş birliği yapmak gibi yüksek ideallerin tahakkuku maksadıyla akdedilmiş bulunan ve hiçbir gizli hüküm ihtiva etmeyen bu Andlaşmanın, müstakil ve hüsnüniyet sahibi diğer milletlerin ihtihakına açık tutulmuş bulunması, onun ne kadar geniş görüşle ve hür ve sulhperver devletler camiasının men-faatleri de göz önünde tutularak ve hiçbir devlete karşı her hangi bir şekilde kötü niyetten âri olarak vücade getirilmiş bulunduğunun en bâriz delilidir.

Cumhuriyet Hükümeti, diğer sulhperver memleketler gibi, sulh ve emniyetin gayrikabili tak-sim bir bütün olduğuna ve bu sebeple sulh cephesinin bir noktasındaki gevşeklik veya boşlu-ğun bütün cephenin emniyetini tehlikeye koyacağına inanmaktadır. Kendi mukadderatlarına kendileri hâkim olan memleketler tarafından yapılan andlaşmaların bir kıymet ifade edebilmeleri ve devamlı olabilmeleri için o ülkeler sâkinleri bulunan milletlerin hakiki ihtiyaçlarına, karşılıklı anlayışlarına ve müşterek menfaatlerine uygun olmaları lâzımdır. Büyük Meclisin Yüksek Huzuruna arz edilen bu Andlaşma, maddeten olduğu kadar mânen de kuvvetli ve realist görüşlü üç milletin birleşmiş ira-delerinin canlı bir eseridir ve bütün bu şartları haiz olduğu içindir ki, kısa bir zamanda tahakkuk ettirilebilmiştir. Bunun, üç Devletin münasebetlerinde tarihî bir merhale teşkil edeceğine ve sadece işgal ettiğimiz sahaya munhasır alınıyorak bütün hür dünyada sulhün müdafaaasına da hizmet ey-liyeceğine şüphe yoktur.

Andlaşmanın Âkıdlerinden biri olan, sıkı dostluk rabitalariyle bağlı bulunduğumuz, Yunanis-tan'la esasen Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtı dâhilinde mukadderat birliği yapmış bulun-uyoruz.

Yugoslavya'ya gelince, hür yaşamak istiyen sulhcü, istiklâline bağlı, kuvvetli bir orduya, büyük bir iktisadi potansiyele ve sarsılmaz bir irade ve yüksek mâneviyata sahip bulunan bu dost Dev-letin iş birliği, yalnız bizimle Yunanistan için değil sulh içinde yaşamak istiyen bütün hür mem-leketler için büyük bir huzur membaıdır. Bu bakımdan, Andlaşma âti için geniş imkânlar arzey-lemektedir.

Sulh idealine kuvvetle bağlı bulunan memleketimizin, emniyet ve istiklâlinin muhafaza ve müda-faası uğrunda sarfetmeke olduğu gayretlerin dış politika sahasında yeni bir eserini teşkil eden, Âkîd Devletlerin hür ve müstakil yaşamak iradelerinin ve icabında ideallerini müdafaa etmek için gayret ve kuvvetlerini birlikte tanzim etmek hususundaki kararlarının samimî bir ifadesi olan ve bu itibarla jeopolitik realitelere olduğu kadar, bütün sulhperver ve hür memleketlerin müşterek menfaat ve ideallerine de tevafuk eyliyen işbu Andlaşmanın tasdkına mütedair kanun lâyihasının kabulü yüksek tenşip ve tasviplerine arz olunur.

Dışışleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışışleri Komisyonu

Esas No. 1/599

Karar No. 23

30 . IV . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kralığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da imzalanmış bulunan Dostluk ve İş Birliği Andlaşmasının tasdikı hakkındaki kanun lâyihası Dışışleri Vekilinin huzuru ile incelendi.

Yapılan görüşmeler sonunda : Türk - Yunan - Yugoslav milletleri arasında mevcut dostluğa ahdi bir ifade veren işbu Andlaşmanın Hükümet gerekçesinde de belirtilmiş olduğu üzere dünya sulh ve güvenliğinin korunmasına yardım edecek, hür milletler camiasının en hassas bir noktasında kıymeti ve tesiri çok büyük bir varlık vücuda getirecek ve böylece Kuzey Atlantik Paktı Teşkilâtının Balkanlardaki cephesinin kuvvetlenmesi imkânlarına yol açacak bir mahiyet taşıdığı müşahade edilmiştir. Bu itibarla Anlaşmanın memleket menfaatlerine uygun olduğu neticesine varılarak lâyihanın esası oy birliğiyle kabul edilmiş ve maddelere geçilmiştir.

Maddelerin müzakeresinde :

Birinci madde aynen, ikinci ve üçüncü maddeler bâzi ifade değişiklikleri ile kabul olunmuştur.

Âkid Devletlerden Yunanistan ve Yugoslav-

ya Andlaşmayı tasdik etmiş bulduklarından, lâyihanın bir an önce kanunlaşmasını temin için, diğer işlere tercihan ve ivedilikle müzakere edilmesi dileğiyle kanun lâyihası ve ekleri Yüksek Reisliğe sunulur.

Dışışleri Komisyonu
Reisi yerine Sözcü

Niğde

N. Bülge

Bursa

H. Köymen

Giresun

A. H. Pamukoğlu

İmzada bulunamadı

İstanbul

N. Tılabar

İzmir

C. Tunca

Manisa

S. Ağaoğlu

Muğla

Z. Mandalinci

Çorum

S. Özer

İzmir

C. Baban

Kâtip

Denizli

A. Çobanoğlu

Erzurum

B. Dülger

Hatay

A. Melek

İzmir

V. Menteş

Konya

Z. Ebüzziya

İmzada bulunamadı

Mardin

K. Türkoğlu

İmzada bulunamadı

Samsun

Firuz Kesim

İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşmasının tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşması tasdik olunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil	Devlet Vekili
A. Menderes	M. Alakant
Adalet Vekili	Millî Savunma Vekili
O. Ş. Çiçekdağ	S. Kurtbek
İçişleri Vekili	Dışişleri Vekili
E. Menderes	F. Köprülü
Maliye Vekili	Millî Eğitim Vekili
H. Polatkan	T. İleri
Bayındırlık Vekili	Eko. ve Ticaret Vekili
K. Zeytinoğlu	E. Güreli
Sa. ve So. Y. Vekili	G. ve Tekel Vekili
Dr. Üstündağ	
Tarım Vekili	Ulaştırma Vekili
N. Ökmen	Y. Üresin
Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili ve
S. Ağaoğlu	Güm. ve T. V. V.
	S. Yırcalı

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşmasının tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer .

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini yürütmeye İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE YUNANİSTAN KIRALLIĞI VE YUGOSLAVYA FEDERATİF HALK CUMHURİYETİ ARAŞINDA DOSTLUK VE İŞ BİRLİĞİ ANDLAŞMASI

Âkîd Taraflar

Birleşmiş Milletler Anlaşmasında beyan olunan prensiplere imanlarını teyit ederek,

Bütün milletlerle sulh içinde yaşamaya ve milletlerarası sulhün idamesine çalışmaya kararlı olarak,

Aralarında mevcut dostane münasebetleri takviye arzusuyla mütehalli olarak,

Milletlerinin hürriyet ve istiklâlini ve toprak bütünlüğünü hariçten tevcih edilecek her kuvvete karşı müdafaaya azimli olarak,

Müdafaa teşkilâtlarını hariçten gelecek her tecavüze karşı daha tesirli kılmak için gayretlerini birleştirmeye ve müşterek menfaatlerine mütaallik meselelerle, bilhassa müdafaalarını ilgilendiren meselelerde istişare etmeye ve iş birliği yapmaya kararlı olarak,

Kendi milletlerinin ve sulhperver bütün milletlerin müşterek menfaatlerinin, dünyanın bu kısmında sulhün ve emniyetin korunması için Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 51 nci maddesine uygun olarak münasip tertipler alınmasını icabettirdiğine kaani bulunarak,

İşbu Andlaşmayı akdetmeye karar vermişler ve :

Türkiye Reiscumhuru :

Dışişleri Vekili, İstanbul Milletvekili Profesör Ekselans Fuad Köprülü'yü,

Majeste Elenler Kırâlı :

Dışişleri Vekili, Ekselans Stefanos Stefanopulos'u,

Yugoslav Federatif Halk Cumhuriyeti Reisi :

Dışişleri Vekili, Ekselans Koca Popoviç'i,

Bu Andlaşmayı imzaya salâhiyettar kılmışlardır.

Müşarünileyhim, usulüne muvafık olduğu görülen salâhiyetnamelerini ibraz ettikten sonra aşağıdaki hükümler üzerinde mutabık kalmışlardır :

Madde — I.

Âkîd Taraflar, aralarında devamlı surette iş birliği yapılmasını temin etmek maksadiyle müşterek menfaatlerini ilgilendiren bütün meseleler üzerinde istişarelerde bulunacaklardır.

Âkîd Tarafların Dışişleri vekilleri, milletlerarası siyasi durumu tetkik etmek ve, bu Andlaşmanın gayelerine uygun olacak şekilde, gereken kararları almak üzere, muntazaman, senede bir defa, ve lüzum görüldüğü takdirde daha sık olarak, konferans halinde toplanacaklardır.

Madde — II.

Âkîd Taraflar, kendi mntakalarında sulh ve emniyetin korunması için müşterek gayetlerine devam etmek ve, kendilerine karşı tahrik edilmemiş bir tecavüz vukuu halinde lüzum hâsıl olabilecek müşterek savunma tedbirleri de dâhil olmak üzere, emniyetlerine mütaallik meseleleri birliktede tetkika devam etmek kararındadırlar.

Madde — III.

Âkîd Tarafların Erkânı Harbiyei Umumiyeleri, ahenkli kararların alınabilmesi için, aralarında mutabık kalarak tesbit edecekleri, savunma meselelerine mütaallik, tavsiyeleri hükümetlerine arzetmek üzere iş birliği yapmaya devam edeceklerdir.

Madde — IV.

Âkîd Taraflar, ekonomi, teknik ve kültürel sahalarındaki iş birliğini inkaşaf ettirecekler-

dir; lüzumu halinde, ekonomik, teknik ve kültürel meselelerin halli için gerekli anlaşmalar akdedilecek ve gerekli teşkilât kurulacaktır.

Madde — V.

Âkîd Taraflar, aralarında zuhur edebilecek her ihtilâfi, Birleşmiş Milletler Andlaşmasında tesbit edilmiş bulunan muslihane yollarla ve anlayış ve dostluk ruhu içinde halletmeyi; ve birbirlerinin dahili işlerine her hangi bir şekilde müdahaleden tevakkî eylemeyi taahhüt ederler.

Madde — VI.

Âkîd Taraflar, içlerinden birinin aleyhine müteveccih veya menafiini haleldar edebilecek mahiyette olan bir ittifak akdinden veya bir harekete katılmaktan kaçınacaklardır.

Madde — VII.

Âkîd Taraflardan her biri, kendisi ile üçüncü bir Devlet veya diğer devletler arasında elyevni mer'î bulunan milletlerarası taahhütlerin hiçbirini işbu Andlaşma hükümleri ile tenakuz halinde bulunmadığını beyan eder; diğer taraftan, ilerde, işbu Andlaşmaya muhalif olabilecek her hangi bir milletlerarası taahhüde girişmemek mükellefiyetini de deruhde ederler.

Madde — VIII.

İşbu Andlaşma, Türkiye ve Yunanistan'ın 4 Nisan 1949 tarihli Kuzey Atlantik Paktından mütevellit hak ve vecibelerine, her ne şekilde olursa olsun, tesir etmez ve edecek şekilde tefsir olunamaz.

Madde — IX.

İşbu Andlaşmanın mer'iyete girişini mütaakıp, bütün Âkîd Taraflarca Andlaşmanın gayelerinin tahakkuku için iştirakleri faydalı addedilecek her Devlet, üç Âkîd Devletle aynı şartlar tahtında ve aynı hakları haiz olmak üzere, işbu Andlaşmaya iltihak edebilecektir.

İltihak eden her Devlet, iltihakname tevdi suretiyle Andlaşmanın Taraflarından biri olacaktır.

Madde — X.

Fransızca metni muteber olacak olan işbu Andlaşma, âkîdlerin her biri tarafından tasdik edilecek ve tasdiknameler Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Dışişleri Vekâletine tevdi olunacak ve en son tasdiknamenin tevdi edildiği tarihte meriyete girecektir.

İşbu Andlaşmanın meriyete girmesini mütaakıp geçecek beş senenin sonunda, Âkîd Taraflardan her biri, diğer Âkîd Taraflar Hükümetlerine göndereceği bir beyanname ile, bir yıl önceden ihbar suretiyle, bu Andlaşmaya Taraf olmaksızın çıkabilecektir.

Yukardaki hükümleri tasdikan, isimleri geçen yetkili murahhaslar işbu Andlaşmayı imza etmişlerdir.

Ankara'da yirmi sekiz Şubat bin dokuz yüz elli üç tarihinde üç nüsha olarak tanzim kılınmış ve Âkîd Taraflara birer nüsha verilmiştir.

Fuad Köprülü

Stefanos Stefanopoulos

Koca Popoviç